

บทที่ ๖

การจัดกิจกรรมตามลักษณะการจัดหลักสูตร

การจัดแบ่งประเภทของกิจกรรมตามลักษณะการจัดหลักสูตร เป็นการจัดกิจกรรมโดยยึดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ส่วนกิจกรรมที่ไม่ได้ระบุไว้ในหลักสูตร แต่ครูเห็นว่าจะช่วยเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นหรือจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนก็จะจัดไว้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนั้น จะได้ประเภทของกิจกรรม ดังนี้

๑. กิจกรรมในหลักสูตร

๒. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

โดยแต่ละประเภทยังมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กิจกรรมในหลักสูตร

กิจกรรมที่จัดอยู่ในประเภทนี้ คือ กิจกรรมที่สามารถจัดขึ้นเพื่อตอบสนองคุณภาพของผู้เรียนหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งปรากฏในมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละสาระการเรียนรู้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕) ดังนี้

สาระที่ ๑ : การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ในมาตรฐานดังกล่าว มีกิจกรรมที่สามารถจัดได้ ดังนี้

๑) การอ่านออกเสียง คือ การอ่านที่นักเรียนดูตัวหนังสือแล้วเปล่งเสียงคำต่างๆ ออกมาให้ถูกต้อง คำและสำเนียงที่ใช้เป็นมาตรฐานนั้นจะยึดตามคำและสำเนียงของคนกรุงเทพฯ หรือหากเป็นการอ่านทำนองเสนาะก็จะยึดตามทำนองภาคกลางของกรมศิลปากร หรือของกระทรวงศึกษาธิการ เว้นแต่เป็นการอ่านบทร้องหรือบทประพันธ์ของท้องถิ่นก็จะยึดตามคำและสำเนียงของแต่ละท้องถิ่นนั้น ลักษณะการอ่านมีดังนี้

๑.๑) อ่านถูกต้อง คือ ออกเสียงคำได้ถูกต้องตามอักขรวิธี กิจกรรมเช่น

- จับคู่คำศัพท์กับคำอ่าน แล้วฝึกอ่านสะกดคำ
- จับสลากคำศัพท์วันละคำ เพื่อฝึกอ่านออกเสียง
- อ่านเปรียบเทียบคำที่เขียนหรือมีเสียงอ่านคล้ายกัน

๑.๒) อ่านคล่องแคล่ว คือ ออกเสียงคำได้ถูกต้องและรวดเร็ว กิจกรรมเช่น

- แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้พากย์การแข่งขันกีฬา
- อ่านเปรียบเทียบคำที่เขียนหรือมีเสียงอ่านคล้ายกัน
- อ่านออกเสียงบทประพันธ์ที่มีคำที่ต้องการฝึกอยู่เป็นจำนวนมาก

๑.๓) อ่านนำฟัง คือ อ่านข้อความหรือเรื่องราวจากต้นฉบับให้ผู้อื่นรับรู้ เข้าใจและสนใจฟัง กิจกรรมเช่น

- กล่าวรายงานในพิธีเปิดการสัมมนา
- อ่านรายงานสรุปผลการประชุมกลุ่ม
- อ่านประกาศคำตัดสินผลการประกวด

๑.๔) อ่านไพเราะ คือ อ่านบทร้อยกรองหรือบทประพันธ์ที่บ้านได้ถูกต้องและไพเราะ กิจกรรมเช่น

- ท่องบทอาขยาน
- อ่านทำนองเสนาะตามแถบบันทึกเสียง
- อ่านบทประพันธ์ที่นักเรียนแต่งหน้าชั้นเรียน

๒) การอ่านในใจ คือ การอ่านที่นักเรียนดูตัวหนังสือแล้วไม่ต้องเปล่งเสียงออกมา แต่ต้องรู้เรื่อง เข้าใจและใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านนั้นได้ ลักษณะการอ่านมีดังนี้

๒.๑) อ่านเร็ว คือ อ่านกวาดสายตาแล้วได้เนื้อความอย่างรวดเร็ว กิจกรรมเช่น

- ค้นหาคำจากกลุ่มตัวอักษร
- แข่งเปิดหาคำศัพท์จากหนังสือ
- ทำบันทึกอัตราเร็วของการอ่านหนังสือประจำตัว

๒.๒) อ่านแปลคำ คือ เข้าใจความหมายของคำที่ได้อ่าน กิจกรรมเช่น

- จับคู่คำศัพท์กับภาพการ์ตูน
- ทายคำศัพท์จากความหมาย (ปริศนาคำทาย, ไขคำ)
- ชีตเส้นใต้คำศัพท์แล้วค้นหาความหมายจากพจนานุกรม

๒.๓) อ่านแปลความ คือ เข้าใจความหมายของข้อความที่ได้อ่าน กิจกรรมเช่น

- เลือกคำศัพท์เติมในข้อความได้ถูกต้อง
- แสดงละครจากความหมายของสำนวนไทย
- ค้นหาคำศัพท์จากความหมายที่กำหนดให้ (บึงโก)

๒.๔) อ่านเข้าใจ คือ เข้าใจสำนวนและโวหารของข้อความที่ได้อ่าน กิจกรรมเช่น

- จับคู่ภาพกับข้อความที่ได้อ่าน
- หาข้อความให้ตรงกับประเภทของโวหารที่กำหนด
- บอกประเภทของโวหารที่ใช้ในการเขียนจากข้อความที่กำหนด

๒.๕) อ่านจับใจความ คือ จับประเด็นสำคัญจากเรื่องที่อ่าน กิจกรรมเช่น

- ชีดเส้นใต้ประเด็นหลักของย่อหน้า
- ขยายความจากประโยคที่กำหนดให้ได้
- ผลัดกันตั้งคำถามคำตอบจากเรื่องที่อ่าน

๒.๖) อ่านวิเคราะห์ คือ พิจารณาแยกแยะหรือเปรียบเทียบองค์ประกอบของเรื่องที่อ่าน กิจกรรมเช่น

- บอกองค์ประกอบของนิทานที่ได้อ่าน
- จัดหมวดหมู่ของข่าวเป็นประเภทต่างๆ
- พิจารณาความน่าเชื่อถือของเนื้อความโฆษณา

๒.๗) อ่านตีความ คือ บอกความหมายแฝงหรือเจตนาผู้เขียนจากบริบทการอ่าน กิจกรรมเช่น

- บอกความหมายของคำคมที่ชอบ
- เปรียบเทียบหัวข้อข่าวกับเนื้อข่าว
- บอกน้ำเสียงหรือความรู้สึกของกวีจากบทประพันธ์ที่ได้อ่าน

๒.๘) อ่านสรุปความ คือ รวบรวมเฉพาะประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่าน กิจกรรมเช่น

- ตั้งชื่อเรื่องนิทานที่อ่าน
- แสดงบทบาทเป็นนักข่าว
- เลือกเพลงที่มีเนื้อหาตรงกับเรื่องที่อ่าน

๒.๙) อ่านขยายความ คือ อธิบายหรือชี้แจงรายละเอียดของเรื่องที่อ่าน กิจกรรมเช่น

- วาดภาพสื่อความหมายจากข้อความ
- บอกรายละเอียดของเนื้อความในประกาศ
- อธิบายเนื้อหาของบทร้อยกรองที่เพื่อนแต่ง

๒.๑๐) อ่านวิจารณ์ คือ แสดงความคิดเห็นทั้งบวกและทางลบจากสิ่งที่อ่านอย่างมีเหตุผล กิจกรรมเช่น

- แนะนำหนังสือหน้าชั้นเรียน
- วิจารณ์หนังสือที่ได้รับรางวัล
- แสดงบทบาทสมมติเป็นคณะกรรมการประกวดหนังสือ

๒.๑๑) เลือกอ่าน คือ พิจารณาเลือกหนังสือหรือสื่อสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ทั้งความรู้และความบันเทิงจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ กิจกรรมเช่น

- สืบหาหนังสือขายดีในร้านหนังสือ
- เล่าประสบการณ์การอ่านหนังสือของตน
- จัดป้ายนิเทศแนะนำชื่อเว็บไซต์สำหรับการค้นคว้า

๒.๑๒) วางแผนการอ่าน คือ คิดใคร่ครวญถึงขั้นตอนการอ่าน กิจกรรมเช่น

- จัดตารางเวลาอ่านหนังสือ
- จัดทำแผนผังขั้นตอนการอ่าน
- เรียงลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะอ่าน

๒.๑๓) มีมารยาทการอ่าน คือ มีความเรียบร้อย และมีจิตสำนึกในการอ่าน กิจกรรมเช่น

- แสดงบทบาทสมมุติของเหตุการณ์ต่างๆ ในห้องสมุด
- คำนวณและสาธิตวิธีการถนอมรักษาหนังสือให้เพื่อนรับทราบ
- รวบรวมข้อควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติของผู้เข้าใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

๒.๑๔) รักการอ่าน คือ มีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้จากการอ่าน กิจกรรมเช่น

- จัดรายการสนทนากับนักเขียน
- ทำแฟ้มสะสมรายชื่อหนังสือที่เคยอ่าน
- แสดงบทบาทบรรณารักษ์แนะนำหนังสือ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

- การฝึกอ่านออกเสียง จะต้องคำนึงถึงความพร้อมด้านร่างกายของนักเรียนว่ามี อวัยวะในการออกเสียงบกพร่องหรือไม่ นักเรียนที่จะออกเสียงได้ชัดเจนถูกต้องนั้น ก็ต้องมาจากการได้ฟังภาษาที่ถูกต้องชัดเจน ดังนั้น ก่อนให้อ่านออกเสียงนั้น จะต้องให้นักเรียนได้ฟัง ข้อความหรือเรื่องราวเสียก่อน อาจมาจากแถบบันทึกเสียง จากโทรทัศน์หรือจากตัวครู

- ครูก็เป็นแบบอย่างของการอ่านออกเสียงของนักเรียน ในชีวิตประจำวัน ครูควร ออกเสียงคำควบกล้ำ คำศัพท์ หรือสำเนียงภาคกลางให้ชัดเจน

- นักเรียนที่ไม่กล้าอ่านออกเสียงหรือมีปัญหาการอ่านออกเสียง ครูควรให้ฝึกอ่าน ส่วนตัวกับครูให้คล่องขึ้นหรือมีความมั่นใจขึ้นก่อน แล้วจึงให้ฝึกอ่านต่อหน้าเพื่อน

- ถ้ามีคำศัพท์ยาก ครูแนะนำคำและฝึกอ่านคำเหล่านั้นก่อนอ่านข้อความทั้งหมด หากนักเรียนติดขัดคำศัพท์ขณะอ่าน ครูอาจออกเสียงคำช่วยแล้วจดคำไว้เพื่ออธิบายหลังจาก นักเรียนอ่านจบ ไม่ควรอธิบายแทรกขณะนักเรียนกำลังอ่าน

- การอ่านออกเสียงไม่ควรฝึกไปพร้อมกับการอ่านจับใจความ เช่น ครูให้นักเรียนอ่าน ออกเสียงเรื่องราวแล้วถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นเมื่อนักเรียนอ่านจบ เพราะในขณะที่อ่าน ออกเสียง นักเรียนควรมีสมาธิกับการออกเสียงและการเว้นวรรค หากครูต้องการถามเนื้อเรื่องก็ ต้องให้เวลานักเรียนอ่านจับประเด็นในใจแล้วค่อยตอบคำถาม

- อัตราเร็วการอ่านในใจของนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน ครูควรเผื่อเวลาสำหรับ นักเรียนที่อ่านช้า หรือมีกิจกรรมเสริมสำหรับนักเรียนที่อ่านเสร็จก่อน เช่น นักเรียนที่อ่านเสร็จ ก่อน ครูอาจให้ขีดเส้นใต้ชื่อคำศัพท์หรือให้เขียนชื่อตัวละครในเอกสาร (เพื่อรอเพื่อนที่อ่านยังไม่เสร็จ) เป็นต้น

สาระที่ ๒ : การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ในมาตรฐานดังกล่าว มีกิจกรรมที่สามารถจัดได้ ดังนี้

๑) เขียนสะกดคำ คือ เขียนคำถูกต้องตามอักขรวิธี กิจกรรมเช่น

- เขียนไทยสัปดาห์ละครั้ง
- หาคำสะกดผิดจากข้อความ
- รวบรวมคำที่สะกดผิดจากสื่อสิ่งพิมพ์

๒) เขียนเรียงความ คือ ฝึกเขียนเรียบเรียงเรื่องราวต่างๆ ตามหัวข้อและรูปแบบที่กำหนด กิจกรรมเช่น

- จัดประกวดการเขียนเรียงความในโรงเรียน
- ฝึกเขียนเรียงความโดยใช้แผนภาพโครงเรื่อง
- เขียนเรียงความประกอบภาพที่นักเรียนหามา

๓) เขียนสรุปความ คือ รวบรวมประเด็นสำคัญของเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังมากล่าวโดยย่อ กิจกรรมเช่น

- เขียนแผนภูมิจากนิทานที่ได้ฟัง
- เขียนข่าวจากเหตุการณ์ที่ได้พบเห็น
- เขียนแผนภาพโครงเรื่องจากเรื่องที่ได้อ่าน

๔) เขียนย่อความ คือ รวบรวมประเด็นสำคัญของเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังมาเขียนเรียบเรียงใหม่ให้ใจความสอดคล้องต่อเนื่องกัน กิจกรรมเช่น

- เขียนข้อความที่ได้รับฝากทางโทรศัพท์
- เขียนเรื่องย่อของละครหรือภาพยนตร์ที่ได้ดู
- สร้างสถานการณ์จำลองการส่งข้อความสั้น (sms) ทางโทรศัพท์มือถือ

๕) เขียนบรรยาย คือ เขียนเล่าเหตุการณ์ให้ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้น กิจกรรมเช่น

- เขียนเล่าเหตุการณ์ในงานกีฬา
- เขียนเล่าบรรยายทัศนสถานที่ที่ไปท่องเที่ยว
- เขียนเล่าประสบการณ์ในช่วงปิดภาคเรียน

๖) เขียนอธิบาย คือ เขียนขยายความหรือชี้แจงเรื่องราวให้เข้าใจ กิจกรรมเช่น

- เขียนชี้แจงในจดหมายเพื่อกิจธุระ
- เขียนโครงงานวิชาภาษาไทยในหัวข้อที่สนใจ
- สร้างสถานการณ์จำลองเป็นพยานเขียนบอกลักษณะบุคคล

๗) เขียนแสดงความคิดเห็น คือ เขียนถ่ายทอดความอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของ ตนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง กิจกรรมเช่น

- เขียนบอกความรู้สึกที่มีต่อภาพ
- เขียนวิจารณ์หนังสือลงวารสารของโรงเรียน
- เขียนบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬาของโรงเรียน

๘) เขียนรายงาน คือ เขียนถึงเรื่องราวที่ได้ศึกษาค้นคว้าตามรูปแบบ โดยใช้ภาษาที่ ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ กิจกรรมเช่น

- ทำรายงานตามหัวข้อที่กำหนด
- เขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ค้นคว้ามา
- เขียนบันทึกเกี่ยวกับหนังสือที่ได้อ่านลงในบัตรค้นเรื่อง

๙) เขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ เขียนถ่ายทอดเรื่องราวจากจินตนาการหรือความคิดที่ ริเริ่ม หรือเขียนโดยใช้ลักษณะพิเศษหรือใช้ถ้อยคำไพเราะเหมาะสม กิจกรรมเช่น

- แต่งเพลงจากเหตุการณ์หรือบุคคลที่กำหนด
- แต่งคำประพันธ์จากภาพ สถานที่หรือสิ่งของที่กำหนด
- แต่งนิทานต่อจากเรื่องเดิมหรือแต่งใหม่จากชื่อเรื่องที่กำหนด

๑๐) เขียนบันทึก คือ เขียนเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐาน กิจกรรมเช่น

- เขียนบันทึกประจำวัน
- จดรายงานการประชุม
- เขียนบันทึกข้อความจากการสนทนาทางโทรศัพท์

๑๑) เขียนจดหมาย คือ เขียนข้อความส่งถึงกันตามรูปแบบ กิจกรรมเช่น

- เขียนส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
- ให้นักเรียนส่งจดหมายถึงครูในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น
- เขียนจดหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กำหนด เช่น ทหาร เป็นต้น

๑๒) เขียนโน้มน้าวใจ คือ เขียนข้อความหรือเรื่องราวเพื่อเตือนใจ ชวนให้คิด หรือเชิญ ชวนให้คล้อยตาม กิจกรรมเช่น

- คิดคำคมตามประเด็นที่ได้รับ
- แต่งคำขวัญเชิญชวนให้รักษาความสะอาด
- เขียนโฆษณาตามสินค้าหรือบริการที่กำหนด

๑๓) เขียนโต้แย้ง คือ เขียนแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกันหรือตรงข้ามกับความ คิดเห็นอื่น กิจกรรมเช่น

- เขียนแสดงความรู้สึกต่อเพลงที่กำลังเป็นที่นิยม
- เขียนแสดงเหตุผลคัดค้านการทำลายสิ่งแวดล้อม
- เขียนบทความแสดงความคิดเห็นต่อภาพยนตร์โฆษณา

๑๔) เขียนประกาศ คือ เขียนข้อความที่ต้องการให้ทราบทั่วกัน กิจกรรมเช่น

- เขียนประกาศแจ้งกิจกรรมวันภาษาไทย
- สมมุติสถานการณ์เขียนประกาศรับสมัครงาน
- แก้ไขปรับปรุงประกาศที่บกพร่องจากสื่อสิ่งพิมพ์

๑๕) เขียนแผนภาพความคิด คือ เขียนแสดงความรู้ความคิดโดยใช้แผนภาพกิจกรรม

เช่น

- สร้างแผนภาพความคิดจากสิ่งของที่ครูกำหนด
- สร้างแผนภาพความคิดจากวรรณคดีที่ได้เรียน
- จับคู่แผนภาพความคิดให้ตรงกับข้อความหรือเรื่องราว

๑๖) กรอกรายการ คือ เขียนรายละเอียดลงในแบบฟอร์มต่างๆ กิจกรรมเช่น

- เขียนรายละเอียดลงแบบคำร้องของโรงเรียน
- ฝึกกรอกรายการลงแบบฟอร์มของงานไปรษณีย์
- แสดงบทบาทสมมติเป็นลูกค้าใช้บริการของธนาคาร

๑๗) คัดลายมือ คือ เขียนหนังสือด้วยตัวบรรจง กิจกรรมเช่น

- คัดไทยคำศัพท์จากวรรณคดี
- คัดลอกบทประพันธ์ที่ใช้ฝึกท่องอาขยาน
- ประกวดคัดลายมือบทประพันธ์ที่สนใจประกอบภาพ

๑๘) ใช้เลขไทย คือ เขียนตัวเลขเป็นเลขไทย กิจกรรมเช่น

- ทำแบบฝึกหัดในสมุดโดยเขียนเป็นเลขไทย
- อภิปรายเสนอกิจกรรมในสังคมที่ควรใช้เลขไทย
- รวบรวมสถานที่หรือสถานการณ์ที่พบเห็นการใช้เลขไทย

๑๙) มีมารยาทการเขียน คือ มีความเรียบร้อย และมีจิตสำนึกในการเขียน กิจกรรม

เช่น

- เขียนข้อความด้วยความสะอาดเรียบร้อย
- คัดลอกบทประพันธ์โดยระบุผู้แต่งและที่มา
- แก้ไขข้อความที่ใช้คำพูดหยาบคายและทำร้ายความรู้สึก

๒๐) รักการเขียน คือ มีนิสัยรักการเขียน กิจกรรมเช่น

- ประกวดการแต่งบทละครประจำปี
- นำเสนอผลงานของนักเขียนที่ชื่นชอบ
- ทายนิสัยหรือความคิดจากข้อความหรือลายมือ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย

- นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบการเขียน อาจเป็นเพราะมีเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์มาก และมักถูกบังคับให้ต้องฝึกเขียนบ่อยครั้ง ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของการเขียนที่ถูกต้อง และทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายระหว่างการเขียน

- กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเขียนก่อนนักเรียนเริ่มเขียน เช่น การนำเสนอเกี่ยวกับความสำเร็จของนักเขียนที่มีชื่อเสียง การสร้างแรงบันดาลใจของศิลปินที่นักเรียนชื่นชอบ การยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดจากการเขียนที่บกพร่อง เป็นต้น

- การสร้างบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายในการเขียน เช่น การเปลี่ยนบรรยากาศการเขียนจากห้องเรียนเป็นสวนของโรงเรียน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหัวข้อ รูปแบบหรือภาพประกอบในงานเขียนของตน เป็นต้น

สาระที่ ๓ : การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ : สามารถเลือกฟัง และดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ในมาตรฐานดังกล่าว มีกิจกรรมที่สามารถจัดได้ ดังนี้

๑) จับใจความเรื่องที่ฟังหรือดู คือ จับใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังหรือดู กิจกรรมเช่น

- ตอบคำถามจากเพลงที่ฟัง
- สรุปเหตุการณ์จากการชมวีดิทัศน์
- จับคู่ภาพตัวละครจากการฟังนิทาน

๒) วิเคราะห์เรื่องที่ฟังหรือดู คือ พิจารณาแยกแยะหรือเปรียบเทียบองค์ประกอบของเรื่องที่ฟังหรือดู กิจกรรมเช่น

- แยกข้อเท็จจริงจากภาพยนตร์โฆษณา
- เปรียบเทียบเนื้อหาของเพลงสองเพลง
- เรียงลำดับเหตุการณ์หลังจากชมการแสดง

๓) ตีความเรื่องที่ฟังหรือดู คือ บอกความหมายแฝงจากน้ำเสียง กิริยาท่าทาง หรือองค์ประกอบที่เห็นของผู้พูดหรือภาพที่เห็น กิจกรรมเช่น

- บอกเจตนาของผู้พูดจากน้ำเสียงที่ได้ยิน
- นำเสนอถึงเนื้อเรื่องวรรณคดีจากภาพจิตรกรรม
- อภิปรายความหมายของสัญลักษณ์ในเพลงที่ได้ฟัง

๔) วิจารณ์เรื่องที่ฟังหรือดู คือ แสดงความคิดเห็นทั้งบวกและทางลบจากสิ่งที่ฟังหรือดูอย่างมีเหตุผล กิจกรรมเช่น

- วิจารณ์การใช้ถ้อยคำในหนังสือพิมพ์
- วิจารณ์ภาษาและสัญลักษณ์ในโฆษณา
- วิจารณ์เนื้อหาและสำนวนภาษาในเพลง

- ๕) ฟังให้สัมฤทธิ์ผล คือ บอกคุณค่าหรือประโยชน์ของเรื่องที่ฟัง กิจกรรมเช่น
- เปรียบเทียบเนื้อหาที่ได้ฟังกับข่าวที่ได้อ่าน
 - บอกประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังสารคดีทางวิทยุ
 - บอกความสำคัญของเนื้อหาที่ได้ฟังจากการพูดหาเสียง
- ๖) ฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ คิดใคร่ครวญโดยใช้เหตุผลในเรื่องที่ฟัง กิจกรรมเช่น
- ยกตัวอย่างหรือเลือกฟังสารที่จรรโลงใจ
 - คัดแยกโฆษณาชวนเชื่อจากโฆษณาอื่น ๆ
 - เปรียบเทียบการนำเสนอข่าวระหว่างหนังสือพิมพ์กับโทรทัศน์
- ๗) พูดสนทนา คือ พูดคุย ทักทาย ชักถามหรือถามตอบเพื่อสื่อสารกัน กิจกรรมเช่น
- สัมภาษณ์บุคคลตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย
 - สร้างสถานการณ์งานเลี้ยงหรือการประชุมให้ฝึกพูดแนะนำตัว
 - จัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับบุคคลหรือประเด็นที่น่าสนใจในโอกาสพิเศษ
- ๘) พูดเล่าเรื่อง คือ เล่าเรื่องราว ประสบการณ์หรือเหตุการณ์ให้รู้ กิจกรรมเช่น
- เล่าประสบการณ์ที่ประทับใจหน้าชั้น
 - ประกวดเล่านิทานประกอบการแสดง
 - เล่าเรื่องโดยใช้ภาพหรืออุปกรณ์ที่กำหนด
- ๙) พูดแสดงความรู้ คือ อธิบายเรื่องราวหรือรายละเอียดให้รู้หรือเข้าใจ กิจกรรมเช่น
- อธิบายการประดิษฐ์สิ่งของหรือประกอบอาหารหน้าชั้น
 - จัดทีมมัคคุเทศก์แนะนำโรงเรียนหรือสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น
 - จัดประกวดการกล่าวสุนทรพจน์เกี่ยวกับบุคคลหรือเหตุการณ์ในปัจจุบัน
- ๑๐) พูดแสดงความคิดเห็น คือ พูดถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของตนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง กิจกรรมเช่น
- โต้ว่าที่ในญัตติที่กำหนด
 - อภิปรายในหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย
 - สมมุติสถานการณ์เป็นผู้ให้สัมภาษณ์
- ๑๑) พูดเชิญชวน คือ พูดโน้มน้าวให้เชื่อถือหรือปฏิบัติ กิจกรรมเช่น
- ให้ทำหน้าที่ผู้ประกาศในสถานีวิทยุของโรงเรียน
 - สมมุติสถานการณ์พูดเสนอขายสินค้าหรือบริการ
 - พูดหาเสียงในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าห้อง
- ๑๒) พูดอวยพร คือ กล่าวถ้อยคำที่เป็นมงคลให้ผู้อื่น กิจกรรมเช่น
- กล่าวคำอวยพรวันเกิดแก่เพื่อนในห้องเรียน

- กล่าวแสดงความยินดีหน้าเสาธงในโอกาสต่างๆ
- พูดอวยพรตามสถานการณ์ที่ได้รับจากการจับสลาก

๑๓) พูดรายงาน คือ พูดถึงเรื่องราวที่ได้ศึกษาค้นคว้าตามรูปแบบ โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ กิจกรรมเช่น

- พูดรายงานผลสรุปการประชุมกลุ่ม
- พูดรายงานข้อมูลหรือสถิติในโอกาสต่างๆ
- จัดการสัมมนาเชิงวิชาการในงานสัปดาห์วิชาการ

๑๔) พูดในโอกาสต่างๆ คือ ใช้คำพูดในสถานการณ์ต่างๆ ได้เหมาะสม กิจกรรมเช่น

- จับคู่คำพูดกับสถานการณ์ที่กำหนดให้
- ทำหน้าที่พิธีกรในงานประจำปีของโรงเรียน
- แสดงบทบาทสมมุติตามโอกาสต่างๆ ที่จับสลากได้

๑๕) พูดให้สัมฤทธิ์ผล คือ พูดสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย กิจกรรมเช่น

- วางแผนการพูดก่อนการพูด
- เปิดโอกาสให้เพื่อนซักถามหลังการพูด
- เปรียบเทียบเนื้อหาที่พูดกับบทพูดที่เตรียมไว้

๑๖) มีมารยาทการฟังและการดู คือ ฟังและดูด้วยความเรียบร้อย มีจิตสำนึกในการฟังและการดู กิจกรรมเช่น

- เข้าร่วมการประชุมหรือการอบรมของท้องถิ่น
- แสดงบทบาทสมมุติท่าทางขณะเข้าชมหรศพ
- สังเกตกิริยาท่าทางผู้ฟังการประชุมจากวีดิทัศน์

๑๗) มีมารยาทการพูด คือ พูดเรียบร้อย ถูกกาลเทศะและบุคคล กิจกรรมเช่น

- ฝึกใช้น้ำเสียงและสีหน้าขณะพูด
- ฝึกใช้ท่าทางประกอบการพูดที่เรียบร้อยและเหมาะสม
- ฝึกพูดแสดงความขอบคุณ เสียใจ และแสดงความยินดีในโอกาสต่างๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

- การจัดกิจกรรมสำหรับการฟัง การดูและการพูด อาจจัดขึ้นพร้อมกันได้ เช่น การประชุมกลุ่ม การอภิปราย การโต้วาที เป็นต้น เพราะนักเรียนสามารถเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารในกิจกรรมเดียวกันนี้

- ทักษะในการสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมต้องอาศัยการฝึกฝน ครูจึงควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้อ่าน เขียน ฟัง ดูและพูดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และทุกระดับชั้น

สาระที่ ๔ : หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท ๔.๑ : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ในมาตรฐานดังกล่าว มีกิจกรรมที่สามารถจัดได้ ดังนี้

๑) เสียงและอักษร ได้แก่ เสียงในภาษา, ตัวอักษรไทย, ตัวเลขไทย กิจกรรมเช่น

- เล่นเกมปริศนาคำไขว้ (crossword)
- รวบรวมรายชื่อหนังร้องที่ชื่นชอบตามเสียงสระสั้นยาว
- จำแนกชื่อเล่นของนักเรียนในห้องตามเสียงวรรณยุกต์

๒) พยางค์และคำ ได้แก่ องค์ประกอบของพยางค์, โครงสร้างพยางค์, พยางค์เปิด-พยางค์ปิด, คำเป็น-คำตาย, คำครุ-คำลหุ กิจกรรมเช่น

- สร้างและเล่นเกมอักษรไขว้
- แต่งประโยคหรือเรื่องราวโดยใช้คำเป็นล้วน
- นำคำครุและคำลหุมาเรียงต่อกันให้ได้เสียงหนักเบาที่หลากหลาย

๓) คำและการสร้างคำ ได้แก่ คำมูล, คำซ้ำ, คำซ้อน, คำประสม, คำสมาส กิจกรรมเช่น

- สร้างคำจากเสียงที่ได้ยิน
- เล่นเกมใบ้ท่าทางให้สอดคล้องกับคำที่กำหนด
- นำคำมูลจากบัตรคำที่แจกให้มารวมกับบัตรคำอื่นให้เป็นคำประเภทอื่นๆ

๔) คำกับบริบท ได้แก่ การออกเสียงคำ, ความหมายของคำ, คำพ้อง, การใช้คำ กิจกรรมเช่น

- แกะไขบทสนทนาที่ใช้คำผิดความหมาย
- จับคู่คำที่มีความหมายคล้ายกันในสถานการณ์หรือประโยคที่กำหนด
- รวบรวมคำที่มีความหมายเหมือนกัน (คำไวพจน์) จากความหมายที่กำหนด

๕) คำราชาศัพท์ ได้แก่ ความหมายของคำราชาศัพท์, บุคคลที่ใช้คำราชาศัพท์, ที่มาของคำราชาศัพท์, การสร้างคำราชาศัพท์, การใช้คำราชาศัพท์ กิจกรรมเช่น

- แสดงบทบาทสมมุติการสนทนากับพระสงฆ์
- อภิปรายเปรียบเทียบคำราชาศัพท์ในละครโทรทัศน์กับข่าวในพระราชสำนัก
- เขียนรายงานข่าวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๖) สำนวนไทย ได้แก่ ความหมายของสำนวน สุภาษิต คำพังเพย, ที่มาของสำนวน, การใช้สำนวน กิจกรรมเช่น

- วาดภาพปริศนาทายสำนวนไทย
- รวบรวมและจัดทำพจนานุกรมสำนวนในปัจจุบัน
- แต่งและแสดงละครที่สอดคล้องกับสำนวนไทยที่กำหนด

- ๗) คำและกลุ่มคำ ได้แก่ ชนิดและหน้าที่ของคำและกลุ่มคำ กิจกรรมเช่น
- เล่นเกมใบ้คำทายคำชนิดต่างๆ
 - เติมคำในนิทานที่เว้นช่องว่างคำแต่ละชนิด
 - แต่งประโยคจากชนิดของคำที่กำหนดตำแหน่งให้
- ๘) ประโยค ได้แก่ ส่วนประกอบของประโยค, ชนิดของประโยค, การร้อยเรียงประโยค, เจตนาของผู้ส่งสารในประโยค, การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประโยค กิจกรรมเช่น
- วิเคราะห์โครงสร้างประโยคจากคำคมหรือคำโฆษณา
 - เรียงลำดับประโยคหรือข้อความจากเพลงที่กำหนดให้ให้ได้ใจความ
 - แต่งประโยคชนิดต่างๆ ที่กำหนดเติมลงในภาพการ์ตูนที่เว้นช่องบทสนทนาไว้
- ๙) พจนานุกรม ได้แก่ องค์ประกอบของพจนานุกรม, วิธีใช้พจนานุกรม กิจกรรมเช่น
- สร้างและผลัดกันเล่นเกมอักษรไขว้
 - แข่งขันเปิดหาคำศัพท์หรือความหมายในพจนานุกรม
 - เรียงลำดับรายชื่อเพื่อนๆ ตามหลักเกณฑ์ของพจนานุกรม
- ๑๐) บทร้อยกรอง ได้แก่ ฉันทลักษณ์, คำคล้องจอง, การแต่งบทร้อยกรอง กิจกรรมเช่น
- แต่งคำขวัญประจำห้องเรียนหรือประจำท้องถิ่น
 - แต่งบทร้อยกรองต่อจากข้อความหรือวรรคเริ่มต้นที่กำหนด
 - เปรียบเทียบบทประพันธ์ที่พบเห็นหรือเพลงร่วมสมัยกับฉันทลักษณ์โบราณ
- ๑๑) วรรณกรรมพื้นบ้าน ได้แก่ ปริศนาคำทาย, ตำนานพื้นบ้าน, นิทานพื้นบ้าน, ภาษิตพื้นบ้าน, บทร้องเล่น, เพลงพื้นบ้าน, บทกล่อมเด็ก, การละเล่นพื้นบ้าน กิจกรรมเช่น
- สืบค้นวรรณกรรมพื้นบ้านจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - จัดการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านในโอกาสพิเศษต่างๆ
 - ถ่ายทอดนิทานที่ได้ฟังจากผู้ปกครองหรือปราชญ์ท้องถิ่น
- ๑๒) คำไทยกับคำยืม ได้แก่ ลักษณะของคำไทย, ลักษณะคำยืมจากภาษาเขมร ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาจีน ภาษามอญ ภาษาอังกฤษ, คำทับศัพท์, การบัญญัติศัพท์ กิจกรรมเช่น
- รวบรวมคำยืมในชีวิตประจำวันมาจัดหมวดหมู่
 - แปลความหมายหรือคิดคำไทยแทนคำจากภาษาต่างประเทศ
 - วิเคราะห์ที่มาของคำจากชื่อสกุลของบุคคล ชื่อสินค้าหรือชื่อสถานที่สำคัญ
- ๑๓) ภาษาไทยถิ่น ได้แก่ ภาษามาตรฐาน, ภาษาราชการ, ภาษากลาง, ภาษาถิ่น กิจกรรมเช่น
- ทำระเบียบภาษาถิ่นพร้อมจัดทำคำภาษากลางและความหมาย
 - สังเกตและรวบรวมคำภาษาถิ่นในเพลงพื้นบ้านหรือเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย

- เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของสำเนียง การเขียนสะกดและความหมายของคำระหว่างภาษาถิ่นกับภาษาราชการ

๑๔) เครื่องหมายวรรคตอน ได้แก่ ชื่อและการใช้เครื่องหมายวรรคตอน กิจกรรมเช่น

- เขียนแต่งเรื่องราวจากเครื่องหมายวรรคตอนที่กำหนด
- แก้ไขการใช้เครื่องหมายวรรคตอนจากข้อความทางอินเทอร์เน็ต
- รวบรวมเครื่องหมายวรรคตอนในข้อความโฆษณาจากสื่อสิ่งพิมพ์

๑๕) ภาษากับการสื่อสาร ได้แก่ ความหมายของภาษา, องค์ประกอบของการสื่อสาร, ประเภทของภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร, อุปสรรคของการสื่อสารและวิธีแก้ไข กิจกรรมเช่น

- อภิปรายปัญหาการใช้ภาษาในการสื่อสารของสื่อมวลชน
- จับคู่คิดภาษาของตัวเองแล้วแสดงการสื่อสารให้เพื่อนสังเกต
- เขียนแผนภูมิแสดงองค์ประกอบของการสื่อสารจากตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ

๑๖) ภาษากับเหตุผล ได้แก่ โครงสร้างการแสดงเหตุผล, ภาษาที่ใช้แสดงเหตุผล, กระบวนการแสดงเหตุผล, การอนุมาน กิจกรรมเช่น

- วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อความโฆษณา
- รวบรวมและเลือกเหตุผลที่เหมาะสมในประเด็นปัญหาที่กำหนด
- สลับบทบาทเป็นบุคคลอื่น ๆ ในสังคมให้เหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ

๑๗) ภาษากับการแสดงออก ได้แก่ ภาษาในการแสดงทรรศนะ, ภาษาในการโต้แย้ง, ภาษาในการโน้มน้าวใจ กิจกรรมเช่น

- จัดการแข่งขันโต้วาทีหรือเลียนวาทิในญาติที่นักเรียนสนใจ
- จัดทำแผ่นป้าย แผ่นพับหรือใบปลิวสำหรับการโฆษณาประชาสัมพันธ์
- แสดงความคิดเห็นตอบกระทู้ที่กำหนดให้ในกระดานข่าว (web board)

๑๘) ความคิดกับภาษา ได้แก่ ความคิดกับการคิด, ทิศทางในการคิด, การพัฒนาความคิด, อุปสรรคของการคิด, ผังมโนภาพกับการคิด, ภาษากับการแสดงความคิดและการใช้ความคิด กิจกรรมเช่น

- อภิปรายหาแนวทางแก้ไขหรือป้องกันปัญหาในชุมชน
- เขียนคำขวัญประจำใจลงในที่คั่นหนังสือที่ประดิษฐ์ขึ้น
- วาดภาพหรือผังมโนภาพแสดงความรู้หรือความคิดในหัวข้อที่น่าสนใจ

๑๙) มนุษย์กับภาษา ได้แก่ ประโยชน์ของภาษา, อิทธิพลของภาษา กิจกรรมเช่น

- สืบรวจความเชื่อในการตั้งชื่อ
- รวบรวมรายชื่อต้นไม้ที่นิยมและไม่นิยมปลูก
- สัมมนาถึงเหตุการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ

๒๐) วัฒนธรรมกับภาษา ได้แก่ ความเกี่ยวข้องระหว่างวัฒนธรรมกับภาษา, มนุษย์กับวัฒนธรรม, ศัพท์ทางวัฒนธรรม, เอกลักษณะทางวัฒนธรรม, ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากภาษา, ภาษากับการพัฒนาและการสืบทอดวัฒนธรรม กิจกรรมเช่น

- จัดแบ่งประเภทการตั้งชื่อภาพยนตร์
- เปรียบเทียบค่านิยมการตั้งชื่อเล่นและชื่อจริง
- วิเคราะห์ความหมายของคำขวัญประจำจังหวัด

๒๑) ธรรมชาติของภาษา ได้แก่ ความหมายของภาษา, การใช้เสียงสื่อความหมายของภาษา, การประกอบกันจากหน่วยย่อยของภาษา, การเปลี่ยนแปลงภาษา, ลักษณะเหมือนและต่างกันของภาษา กิจกรรมเช่น

- รวบรวมคำที่เลิกใช้และคำที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบัน
- วิเคราะห์การสื่อความหมายลักษณะต่างๆ ของเครื่องหมายจราจร
- เปรียบเทียบการออกเสียง การเขียน ความหมายและการใช้ภาษาของภาษาไทยกับภาษาอื่น

มาตรฐาน ท ๔.๒ : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวันใน มาตรฐานดังกล่าว มีกิจกรรมที่สามารถจัดได้ ดังนี้

๑) ระดับภาษา ได้แก่ การแบ่งระดับภาษา, ปัจจัยที่กำหนดระดับภาษา, ลักษณะของภาษาแต่ละระดับ, การใช้ภาษาของกลุ่มบุคคลในวงการต่างๆ ในสังคม กิจกรรมเช่น

- แสดงละครให้มีบทสนทนาของบุคคลหลายระดับ
- รวบรวมคำศัพท์ของกลุ่มบุคคลอาชีพต่างๆ ในสังคม
- แต่งประโยคภาษาทางการจากภาษาพูดที่จับสลากรได้

๒) คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร ได้แก่ คุณธรรมในการสื่อสาร, มารยาทในการสื่อสาร, คุณธรรมและมารยาทการสื่อสารในบริบทต่างๆ และในวงสังคม, ภาษากับการปลูกฝังคุณธรรม กิจกรรมเช่น

- แสดงบทบาทสมมุติการกล่าวคำขอโทษและขอบคุณ
- นำเสนอภาพิตหรือคติพจน์ที่เป็นคุณธรรมในแต่ละคาบเรียน
- เขียนคำพูดแสดงความยินดีและแสดงความเสียใจในสถานการณ์ต่างๆ

๓) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต, การรับสารจากอินเทอร์เน็ต, การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต, การค้นคว้าหาความรู้ทางอินเทอร์เน็ต กิจกรรมเช่น

- ใช้บริการการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายในเว็บไซต์ที่กำหนด
- สืบค้นข้อมูลโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามหัวข้อที่กำหนด
- สนทนาโดยผ่านห้องสนทนา กระดานข่าว หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย

- การจัดกิจกรรมในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการใช้ภาษานั้นมีจุดประสงค์ให้นักเรียนได้นำหลักการทางภาษามาใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บางกิจกรรมอาจจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนจดจำหลักการหรือกฎเกณฑ์ให้ได้ในเบื้องต้น จากนั้นก็ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป็นการทบทวนและครูอาจจัดกิจกรรมในช่วงท้ายเพื่อเป็นการสรุปผลหรือประเมินผล เช่น ครูให้นักเรียนร้องเพลง “คำที่ใช้ ร ्हัน” จากนั้นให้นักเรียนใช้คำในเพลงมาสร้างเป็นเกมอักษรไขว้แล้วผลัดกันเล่นกับเพื่อน สุดท้ายก็มาเล่นเกมตอบคำถามจากแผ่นป้ายที่ครูเตรียมมา เป็นต้น

- การสอนหลักการใช้ภาษาไม่ใช่เพียงให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาหรือรับรู้เนื้อหาเท่านั้น ครูควรจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้นำหลักการทางภาษามาใช้ผ่านทักษะการสื่อสารทั้งการอ่าน การฟัง การดู การพูดและการเขียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้งและเห็นความสำคัญของภาษา

สาระที่ ๕ : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท ๕.๑ : เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ในมาตรฐานดังกล่าว มีกิจกรรมที่สามารถจัดได้ ดังนี้

๑) ประเภทของวรรณคดีและวรรณกรรม คือ ร้อยแก้ว ได้แก่ นิทาน, เรื่องสั้น, นิยาย, ตำนาน, สารคดี, บทความ, บันทึก, พงศาวดาร, วรรณกรรมร่วมสมัย ฯลฯ ร้อยกรอง ได้แก่ กาพย์, กลอน, โคลง, ฉันท์, ร่าย, ลิลิต, บทละคร, บทกวีร่วมสมัย ฯลฯ กิจกรรมเช่น

- นำหัวข้อที่กำหนดมาแต่งบทประพันธ์สองประเภท
- เปรียบเทียบฉันทลักษณ์ของงานประพันธ์ตั้งแต่สองประเภท
- นำเนื้อหาจากบทประพันธ์ประเภทหนึ่งมาแต่งเป็นบทประพันธ์อีกประเภทหนึ่ง

๒) ความงามในภาษา ได้แก่ การสรรคำ, การเรียบเรียงคำ, การใช้โวหารภาพพจน์ กิจกรรมเช่น

- แต่งนิทานโดยใช้วรรคใดวรรคหนึ่งจากบทประพันธ์
- นำบทประพันธ์ตอนที่กำหนดมาใส่ทำนองเพลงที่คิดขึ้น
- วาดภาพหรือเลือกภาพมาประกอบบทกลอนตอนที่เรียน

๓) ประวัติวรรณคดีและวรรณกรรม กิจกรรมเช่น

- จับคู่ภาพผู้แต่งกับชื่อวรรณคดี
- เรียงลำดับชื่อวรรณคดีตามประวัติการแต่ง
- วาดแผนผังเรียงลำดับการแต่งวรรณคดีตามยุคสมัย

๔) แนวคิดและค่านิยมในวรรณคดี กิจกรรมเช่น

- โต้ว่าที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละคร

- ประกวดการแต่งกายตัวละครจากวรรณคดี
- เลือกเพลงที่มีเนื้อหาตรงกับความรู้สึกของตัวละคร

๕) คุณค่าของงานประพันธ์ ได้แก่ คุณค่าด้านวรรณศิลป์, คุณค่าด้านเนื้อหา, คุณค่าทางสังคม กิจกรรมเช่น

- ประดิษฐ์โปสเตอร์ที่มีคำคมหรือวรรคทองจากวรรณคดี
- วิจารณ์หนังสือที่ได้รับรางวัลหรือหนังสือขายดีประจำสัปดาห์
- แสดงละครเวทีโดยแต่งบทสนทนาจากเนื้อเรื่องวรรณคดีตอนที่เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย

- การเรียนวรรณคดีวรรณกรรม นักเรียนควรรู้ภาพรวมหรือเนื้อเรื่องโดยรวมก่อนจะเรียนรายละเอียด เช่น ครูอาจเล่าเรื่องย่อหรือให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เรื่องราวตอนก่อนเรียน แล้วจึงมาถอดความบทประพันธ์แต่ละวรรค เป็นต้น สิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่งคือ แบ่งบทประพันธ์เป็นตอนๆ แล้วให้นักเรียนไปถอดความ เพราะการถอดความแต่ละตอนจะไม่ต่อเนื่องและเป็น การแปลความหมายของบทประพันธ์อย่างไม่มีจุดหมาย

- บทประพันธ์แต่ละเรื่องจะมีความโดดเด่นที่หลากหลาย ครูควรค้นหาให้พบก่อนจะนำไปชี้ให้นักเรียนเห็น เช่น เรื่องพระอภัยมณีตอนหนีนางผีเสื้อ ครูอาจชี้ให้นักเรียนเห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกของนางผีเสื้อตั้งแต่กลับจากถือศีลมาพบถ้ำที่ว่างเปล่า ซึ่งกวีได้ลำดับความรู้สึกจากหัวใจ ประหลาดใจ ตกใจ เสียใจ กระทั่งโกรธได้อย่างเห็นภาพ หรือเรื่องลิลิตตะเลงพ่าย กวีสามารถแต่งร้อยบรรยายการสงครามโดยเลือกคำที่สั้นกระชับแต่กินความลึกซึ้งและยังได้เสียงที่ไพเราะอีกด้วย เป็นต้น

๒. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมที่จัดอยู่ในประเภทนี้ คือ กิจกรรมที่ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อตอบสนองผลการเรียนรู้ที่คาดหวังข้อใดข้อหนึ่งในมาตรฐานการเรียนรู้หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยตรง แต่มีจุดประสงค์เพื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนหรือประโยชน์ด้านอื่นโดยอ้อมซึ่งมีลักษณะการจัดกิจกรรมหลายลักษณะตามผู้จัดกิจกรรม ดังนี้

๒.๑ กิจกรรมของผู้สอน คือ กิจกรรมที่ครูประจำชั้นหรือประจำวิชาจัดขึ้นเพื่อซ่อมเสริมหรือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องหรือในกลุ่มที่ครูรับผิดชอบ โดยอาจเน้นที่เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งหรือหลายเนื้อหารวมกัน กิจกรรมเช่น

- การแสดงละครสุภาษิต
- การจัดป้ายนิเทศประวัติผู้แต่ง
- การเสวนาปัญหาการใช้ภาษาไทย

๒.๒ กิจกรรมของผู้เรียน คือ กิจกรรมที่นักเรียนจัดขึ้นในความดูแลรับผิดชอบของครูประจำชั้น ครูประจำวิชาหรือครูประจำกลุ่ม กิจกรรมลักษณะนี้ครูมักเป็นผู้กระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้นักเรียนสนใจจะริเริ่มทำกิจกรรม กิจกรรมเช่น

- การจัดทำวารสาร
- ละครวิทยุช่วงพักกลางวัน
- ชมรมภาษาไทยหรือชมรมรักการอ่าน

๒.๓ กิจกรรมของโรงเรียน คือ กิจกรรมที่โรงเรียน หน่วยงานภายนอกหรือโรงเรียน ร่วมกับหน่วยงานภายนอกจัดขึ้น โดยนักเรียนที่เข้าร่วมอาจเป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวหรือหลายระดับชั้น หรือเป็นนักเรียนทั้งโรงเรียน กิจกรรมเช่น

- โครงการหมอภาษา
- ทักษะศึกษาตามรอยวรรณคดี
- การแข่งขันแรลลี่ตามฐานของนิราศ

๒.๔ กิจกรรมของชุมชน คือ กิจกรรมหรืองานประเพณีของชุมชนที่โรงเรียนนำนักเรียนไปเข้าร่วม เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง กิจกรรมเช่น

- งานวันเด็กแห่งชาติ
- งานแสดงเพลงพื้นบ้านในเทศกาลต่างๆ
- งานเทิดพระเกียรติในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทย

- ครูควรวางแผนว่า กิจกรรมต่างๆ นั้นจะช่วยให้ นักเรียนได้รับประสบการณ์ใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด อีกทั้งจะต้องมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมหรือประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้ทราบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวคุ้มค่ากับเวลาและงบประมาณหรือไม่ เพราะหากกิจกรรมที่เสริมขึ้นมาทำให้เสียเวลาหรืองบประมาณมาก แต่นักเรียนได้รับประสบการณ์ไม่ทั่วถึงหรือได้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ ครูอาจเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ต้องการในการจัดครั้งต่อไป

- แม้จะเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร แต่หากครูได้วางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลที่ชัดเจน นักเรียนก็สามารถได้รับประโยชน์ได้เช่นเดียวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นในหลักสูตร

กิจกรรมท้ายบท

๑. ให้ท่านดูตัวอย่างกิจกรรมแต่ละประเภทในบทเรียน แล้วค้นคว้าหรือคิดค้นตัวอย่างกิจกรรมแต่ละประเภทมากรอกในช่องว่าง

๑) กิจกรรมในหลักสูตร

๑.๑) การอ่าน

๑.๒) การเขียน

๑.๓) การฟัง

๑.๔) การดู

๑.๕) การพูด

๑.๖) หลักการใช้ภาษา

๑.๗) วรรณคดีและวรรณกรรม

๒) กิจกรรมเสริมหลักสูตร

๒.๑) กิจกรรมของผู้สอน

๒.๒) กิจกรรมของผู้เรียน

๒.๓) กิจกรรมของโรงเรียน

๒.๔) กิจกรรมของชุมชน

๒. ให้ท่านเลือกนำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง มาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ๑ แผน โดยเลือกเนื้อหาวิชาภาษาไทยเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เหมาะสม
